

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5. uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5'60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — Inerati: štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjav: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. pošto-hraniščnem uradu št.: 41.775.

Vjet v lastni zanjki.

Morska širina med Otrantom na italijanski in med Valono na albanski obali znaša približno 70 kilometrov. Če dobi Italija Valono v svoje roke, je Adrijansko morje zaprto. Naravno je toraj, da gre teženje laške politike že več let po posesti Valone. Umevno pa je tudi, da skuša naša politika to preprečiti. Če pride do evropske vojne, bomo mi imeli dosti opravka doma ob gališki meji, ob Savi, ob Donavi, Drinu in Soči. Kajti v tem slučaju bi laška iredenta močno dvignila svojo glavo. Niti misliti ni na to, da bi šla naša mornarica pomagat Nemcem proti Angležem ali Francozom; ali ne glede na to, bi bilo zaprto Adrijansko morje za nas usodepolnega pomena. Toda pot, katero so nastopili naši državniki v tej smeri, je morda najbolj nesrečna, ki smo jo mogli ubrati. Sklenili smo z Italijo pogodbo, da naj, če razpade Turčija, postane Albanija avtonomna, in ne pristopna za nas in Lahe. To je pogodba zanikalnega značaja, popolnoma nedoločena in meglena, ki odpira pot tisočerim možnostim in zaprekam. In ker Albanija po svojem prebivalstvu sploh ni zmožna za državno samostojnost, vsebuje ta pogodba obenem nekaj nenaravnega — nemogočega in ima namen ovirati naravni razvoj.

To vse je v prilog laškemu stremljenju in umevno je, da so laški ministri z veseljem podpisali tako pogodbo. Kajti čim več možnosti daje nejasnost in netočnost pogodbe do nepričakovanih zapletljajev, tem več priložnosti je za Lahe, okristiti se na našo škodo.

Načelo avtonomne Albanije ima v prvi vrsti namen ovirati naravni razvoj. Če razpade Turčija in zmaga slovanski orožje bi bilo naravno, da ima Albanija kot del Turčije in eden najbolj nemirnih teh delov, enako usodo kot Tracija, Makedonija, Stara Srbija in Sandžak. Po tem načelu bi pripadla Valona Grški. In v tem slučaju bi bila sigurnost, da ne postane laška največja.

In ker je mogoče, da, če se tudi spremo z Lahi ostanemo prijatelji z Grki, bi bila nevarnost, da se zapre Adrijansko morje, odstranjena. Ta ne-

varnost bi bila odstranjena tem bolj, ker bi se bila albanska obal razdelila med tri male balkanske države, od katerih ima Grška mnogo slabejše brodovje od našega, Srbija in Črna gora ga pa sploh nič nimata.

Se opasnejši pa je drugi del pogodbe, da je za nas in Lahe Albanija nedotakljiva.

Pri igri se lahko določijo gotovi krogi, katerih ne sme preskočiti nobeden izmed igralcev, v državnem življenju pa je to nemogoče, je to fantom za teoretike ali pa past za nepredvidneže. Vse življenje stremi po pozitivnem, po uspehu, po dejstvih in določitev take nirvane v državni pogodbi je brez vsakega dejanskega pomena, je najivnost.

Za to trditve so nam podali ravno dogodki zadnjih dni najjasnejši dokaz.

Med kraljem Nikito in Essad pašo sklenila se je pogodba, da drugi izroči prvemu Skader proti pogoju, da dovoli Nikita vsi turški vojski z orožjem vred — razun težkih topov — prosti odhod v Albanijo, Essad paša pa se proglasi za vladarja Albanije pod turško suvereniteto.

Essad paša je odšel iz Skadra, ali se je proglasil za albanskega vladarja ali ne ni dognano. Od začetka se je to trdilo, sedaj se zanika. Vendar če tega še ni storil, bi bila naša vlada zelo modro storila, če bi ga k temu nagovorila. Pogodba med Nikito in Essad pašo ni bila namenjena v prilog Avstrije, ali bila je morda sedaj zadnja prilika, priti po malem ovinku iz močvirja. Te prilike pa naša diplomacija ni porabila, ampak ostala je dosledna, varovala svoj prestiž in voljo Evrope in prisilila črnogorskega kralja, da se je Skadru odpovedal. Poprej pa se je zgodilo nekaj zelo važnega.

Če kralj Nikita ne gre z lepa iz Skadra, moramo ga s silo ven vreči. Ali ob času Hohenlojevega potovanja smo Rusiji obljubili, da ne bomo napadli ne Črne gore, ne Srbije.

Med vsemi pogajanjimi v Londonu, je Rusija zavzemala in povdarjala stališče, da se da sloga velesil in mir ohraniti le na ta način, da nobena velesila ne nastopa samovoljno in sama zase. Mi

sami smo vedno povdarjali načelo: Balkan balkanskim narodom. Povdarjali smo to načelo, s svojo albansko politiko pa smo grešili proti temu načelu.

Z ozirom na to je ugovarjala tudi laška vlada, da bi naša vojska stopila na črnogorska tla. Do Skadra bi mogli priti le po albanskem svetu. Tega pa se ne smemo dotakniti. In tu smo bili na točki, kjer nas je hotela imeti laška diplomacija. Začela so se pogajanja zaradi sporedne akcije z Italijo, glede delitve interesne sfere, mi zahtevamo vpliv v severni Albaniji, Italiji pa ga prepustimo v južni Albaniji, od reke Skumbi naprej. Tako so se vršila pogajanja. Pred predajo Skadra se je trdilo, da je dotični sporazum že sklenjen in Lahi so že zbirali vojake za zavetje južne Albanije. Po izročitvi Skadra se zopet trdi, da pogajanja še niso dovršena.

Naj pa bodo ta pogajanja dognana ali ne, gotovo je, da si je že z začetimi pogajanjimi v tej smeri Italija pot v Valono zelo ugledala. Mi tega nismo preprečili, ampak naravnost povzročili z nesrečno svojo albansko politiko. V to svrhu nakopali smo si sovraštvo Rusije in balkanske zveze in potrošili milijardo denarja.

Karl Hagenbeck pripoveduje, na kako zanimiv način so lovili njegovi ljudje pavijane v Afriki. Ta vrsta opic živi navadno na drevesih. Lovec se vsede pod drevo in začne obupati težke škornje. Potem pa te škornje zopet sezuje in vlije lima vanje. Na to se odstrani. Pavijan zleze z drevesa in začne takoj obupati škornje. Obuje jih ali sezuje jih ne more. In tudi na drevo ne more. Evropa je dala grofu Berchtoldu albanske škornje, z velikanskim naporom je te škornje obul, ali na drevo ne more več.

Pravijo, da ga bo pogajanje z Italijo zaradi delitve interesnih sfer v Albaniji stalo življenje. Če je to res, se bo ob njegovem pogrebu le reklo: prebrisan ni bil. Kar je zagrešil, se bo težko dalo popraviti.

O Bileamovem oslu pravi sv. pismo, da je bil poslan, da bi preklinjal. Ali ko je začel izvrševati svoj posel, je blagoslavljal.

PODLISTEK.

Grof Lev Tolstoj:

Kornej Vasiljev.

Dalje.

III.

In storil je tako, kakor mu je velevala Agaška. Ko je prišel na Sinovjevo dvorišče, je prosil prenočišča... In sprejeli so ga.

Ko je stopil v sobo, se je prekrizal, kakor je to vedno storil, pred slikami svetnikov ter pozdravil domače.

„Premrazen si, dedek, le zlezi za peč!“ reče pospravljajoč mizo stara in živahna kmetica.

Agafjin mož, še mlad kmet, je sedel pri mizi ter pripravljal svetilko.

„A, ti si moker, ded! reče. „In, kaj je storiti! Le posuši se!“

Kornej si je slekel obleko in škornje, razobesil vjuče pred pečjo ter naposled zlezal sam gori.

Medtem je prišla v sobo Agafja z vrčom vode. Prignala je že čredo ter oskrbela živino.

„Ali ni bil star mož, popotnik, tu?“ vpraša. „Rekla sem mu, naj pride k nam.“

„Vidiš, tu je,“ reče kmet, kazoč na peč, na kateri je sedel Kornej ter gladil močno poraščene noge.

K čaju so kmetje povabili tudi Korneja. Zlezal je doli ter se vsedel na konec klopi. Dali so mu čašo čaja in košček sladkorja.

Govorili so o vremenu ter o spravljanju žita.

„Niti zrna se ne dobi v roko,“ so menili.

„Pri graščaku pa se bo rž izrasla. Komaj začnemo voziti, dežuje. Mi kmetje smo pospravili, gospodskim pa gnije žetev; tudi nebroj miši je v snopih.“

Kornej je pripovedoval, da je videl med potjo že celo polje polno snopov.

Mlada žena mu je nalila in ponudila že peto čašo slabega, komaj malo rumenega čaja.

„Nič ne bo škodoval, le pij, dedek, na svoje zdravje!“ omeni, ker se je branil.

„Zakaj pa imaš hromo roko?“ jo vpraša ter ji vzame oprezno polno čašo iz rok. Nagubančil je obrvi.

„Ko je bila še majhna, ji je bila zlomljena; oče njen je bil, ki je hotel ubiti našo Agaško,“ brblja zgovorna tašča.

„Zakaj neki?“ vpraša Kornej. In ko je pogledal mladi ženi v obraz, se je hipno spomnil bledega Jevstegneja, ki je imel modre oči. In roka, v kateri je držal čašo, se mu je jela močno tresti, tako da je polil polovico čaja, predno je čašo postavil na mizo.

„Takega moža smo imeli pri nas v Gajih, oče je bil njen in Kornej mu je bilo ime. Bogat je bil. V jezi je svojo ženo pobil in tudi Agaško je pohabil.“

Kornej je molčal ter pogledaval izpod gostih obrvi kmalu kmeta, kmalu zopet Agaško.

„Zakaj pa pravzaprav?“ vpraša ter vgrizne v sladkor.

„Kdo more to vedeti! O nas ženskah se mnogo govori in posledice tega moramo mi prenašati,“ reče starka. „Radi hlapca je baje nastal prepir. Hlapec je bil dober dečko iz naše vasi. Umril je kasneje tudi pri njih v hiši.“

„Umril je?“ vpraša Kornej ter se zgane.

„Že davno. K njim smo šli po sinah. Dobro so živeli in prvi so bili v vasi, dokler je živel še gospodar.“

„Kaj se je pa zgodilo z njim?“ vpraša Kornej. „Bržčas je tudi že umrl. Zginil je. Morda je kakih petnajst let od tega.“

„Gotovo je že dlje; mati mi je pravila, da me je ravno odstavila.“

„In ali se nič ne jeziš nanj, ker ti je roko...“ prične Kornej ter prekine.

„Saj ni bil tujec, saj je bil moj oče. Ali pij vendar zoper mrz. Ali naj ti še nalijem?“

Kornej ni odgovoril, ali zaihtel je.

„Kaj ti pa je?“

„Nič ni. Bog plačaj!“

In s tresočo roko se je oprijemal Kornej peči ter zlezal s svojimi velikimi, suhimi nogami na peč.

„Glej ga no!“ reče starka sinu ter pomežika za starcem.

IV.

Prihodnjega dne je Kornej prej vstal, ko vsi drugi. Zlezal je s peči, mencial osušene vjuče, oblekel težavno trde škornje ter si opasal sveženj. „Zajutrkuje vendar z nami, dedek,“ meni starka.

Grof Berchtold je bil poslan, da zabrani Italijanom pot v Valono. Mi mu ne očitamo, da bi bil on iznašel nesrečen načrt, po katerem naj doseže svoj namen. Ne, ta zasluga gre njegovim prednikom: Kalnokiju, Goluchovskemu in Aerenthalu. Njegova krivda ali njegova slabost je bila, da si je ta načrt prisvojil in zaradi tega bo v zgodovini nosil odgovornost ne samo za svojo katkovidnost, ampak tudi za nesposobnost svojih prednikov.

Poslan je bil, da Lahom zapre pot v Valono. In to nalogo je izvršil tako, da Valone Lahom ni še dejansko izročil, pač pa njihovo pot preko morja zelo zelo — olajšal.

Albanski fantom.

Pod tem naslovom prinaša dunajska „Zeit“ velezanimiv članek, ki ga ji je poslal nek odvetnik v Valoni. Pisec je bil prej avstrijski uradnik v Bosni. Po dosluženi letih je stopil v pokoj in ko je slišal o samostojni Albaniji in provizorni vladi, se je preselil v Valono. Tam je imel priliklo razmotrivati razmere in o svojih izkušnjah piše:

Zgodovina male albanske države, osobito pa naša dosedanja albanska politika, bi bila skoro smatrati kot vesela operetna snov. Žalibog pa utegne postati iz operete tragedija, ki nas je hvala nedosegljivi politiki grofa Berchtolda — stala že sedaj in i v bodoče milijone. Obenem pa nam ta krasna politika preti uničiti našo eksportno trgovino in oškodovati najvitalnejše interese naše monarhije.

Ko sem čital v oficijoznih listih slavospeve, ki so se peli albanski vladi, ko se je konstituirala, sem se napotil polno nade takoj v Valono, sedežu te vlade, da najdem tu ponosno in pristočno albansko ljudstvo, o katerem sem že toliko čital in kateremu pripravljajo sedaj duševno visoko razviti in evropsko omikani albanski voditelji pot do kulture. Upal sem, da dobim v Valoni može, ki bodo upravičevali nado, da niso izgubljene vse velike žrtve, ki jih je naša monarhija že doprinesla in katere še vedno doprinaša. Mislil sem, da najdem saj simptome, da bo setev grofa Berchtolda v Albaniji sčasoma nesla dobro žetev.

A kaj sem našel? Ničesar, a prav ničesar onega, na kar sem upal. Niti albanskega ljudstva nisem našel. Albanci so namreč v istini dve temeljno različni skupini ljudstva — južni Albanci in severni Albanci — ki govore docela različni jezik ter se medseboj niti ne razumejo. Prebivalec Toske ne razume Valoneza, dasiravno je zračna črta med njiju stanovališčem komaj dve uri. Ni preostajalo torej drugega, kakor da se je našel v svrhu medsebojnega razumevanja tuj jezik. Tako je postala občevalni jezik grščina.

S te zadrege si misli albanska vlada pomagati na prav originalen način, katerega je, kakor sem čul iz kompetentne strani, nasvetoval grof Berchtold sam. Ne Skader, radi katerega uživa toliko državljanov na krovu ponosnih oklopnih neprostovoljni dopust, mesto da bi skrbeli doma za svoje družine, naj bi postale glavno mesto bodoče Albanije, temveč Elbasan. To mesto leži namreč v sredini med severno in južno Albanijo, in tu, kjer se najbolj zblizujejo jezikovne meje, se misli še najprej dobiti podlago za razvoj albanskega pismenega jezika. Žalibog, da ovira to nado nepremagljivo dejstvo. Prvi in neodpušljivi pogoj pismenega jezika je branje in pisanje. Kakor mi je pa albanski svečenik D. M. Scialli zagotovil, zna albanski čitati in pisati le malo ljudi.

„Bog plačaj, jaz moram iti.“

„Pa vzemi vsaj nekaj včerajšnjega peciva. Vtaknila ti ga bom v zveženj.“

Kornej se je zahvalil ter se poslovil.

„Le zopet pridi, kadar se boš vračal, ako bomo še živi...“

Zunaj je ležala gosta jesenska megla, ki je vse zakrivala. A Kornej je natanko poznal pot, vsak grič in vsako dolino, vsak grm in vse vrbe na desno in levo ob potu, dasiravno jih je bilo v minolih sedemnajstih letih mnogo posekanih, da so naredile prostor mladim, in vzlic temu, da je iz marsikake mlade postala stara.

Vas Gaji je ostala neizpremenjena, le da je zraslo ob koncu vasi nekaj novih hiš, ki jih prej ni bilo.

In lesene hiše so se izpremenile v zidane hiše. Njegova hiša je bila še ista, le postarala se je. Streho že dolgo niso več popleskali, na vogalu je manjkalo nekaj opeke in stopnice so stale postrani.

Ko se je bližal svoji hiši, je ravno prihajala skozi hreščee vrata kobila s svojim zrebetom, star, siv valah in trileten konj. Stari sivček je bil jako podoben oni kobili, ki jo je bil prignal iz sejma leto dni pred svojim odhodom.

„Bržčas bo to oni, s katerim je kobila imela zrebeta. Ona ista strma rast, tudi iste široke prsi in kodraste noge,“ si je mislil.

Konec.

Da ima ta gospod prav, sem se sam prepričal na prav drastični način. Imel sem namreč čast, prisostvovati ministrskemu svetu albanske vlade in videl sem, kako so se trudili gospodje ministri v potu svojega obraza, da spravijo na papir ukaze in odloke za albansko ljudstvo v turškem jeziku in s turškimi črkami. Omenjeno naj bo še, da so ministri pisali po primitivnem turškem načinu, čepe na tleh in držeč papir na kolenih. Ko sem začudeno vprašal, zakaj se vlada ne poslužuje albanskega jezika, sem izvedel v svoje presenečenje, da ne zna pisati v albanskem jeziku niti en član kabineta. Latinski alfabet, ki je docela neprimeren, a katerega se hoče vzlic temu, vsiliti albanskemu jeziku, je Albancem še terra incognita. Kak pismen jezik morajo torej rabiti šele v nižjih uradih. Kako pa naj se pod takimi pogoji razvija ta albanski pismeni jezik, mi je uganka.

Še večja uganka mi je pa, kako se hoče udejestviti načrt našega zunanje-političnega urada, da se proklamira Elbasan kot glavno mesto nove države. Mesto je namreč oddaljeno od morja nad 60 kilometrov. Misliti se pa ne sme morda, da vodijo dobre ceste do obali. Vsa pota so zanikerne jahalne steze, po katerih v slabem letnem času sploh ni mogoče hoditi. Kako naj se pač pod takimi pogoji razširja glavno mesto?

A tudi v drugi smeri so me mučili pomisleki o bodočnosti albanske države. Svojevsta, ki sem jih lahko v splošnem dognal pri Albancih so taka, da ni upanja, da se bo to ljudstvo kdaj našlo v misel skupne države. Poglavitna poteza albanskega značaja je brezmejna nadutost. Albanci se imajo za najzlahnejši, najpametnejši in najboljši narod, ter bodo ovirali vse poizkuse, uvesti med nje evropsko kulturo.

Primerja: Izpoznal sem prvega tajnika albanske vlade. Med pogovorom o pravnih razmerah, smo se pogovarjali tudi o nujni potrebi reform. V celi deželi namreč ne poznajo zemljiških knjig, tako da obstoja ves kredit le na medsebojnem osebnem zaupanju. Raztolmačil sem mlademu Albancu temeljni princip zemljiške knjige in smisel kredita, ki je na ta način, ker je sigurnejši, tudi mnogo cenejši. A možato mi je odgovoril: „Tega nam Albancem ni treba; kredit se ne bo izrabljaj in tako zasiguranje istega bi bilo za nas tako poniževalno, da ga ne bi smel zaprositi niti eden pošteno mislečih Albancev.“

Lahko si je torej predstavljati, kako mislijo o nameranih reformah nižji organi uradniške hierarhije in ljudem se mora pritrditi, ako se pomisli, da bi evropske reforme uničile njih glavni dohodek: bakiš.

V vseh kavarnah sede politikujoče gruče. O bodočnosti govore in povsod se sliši: Neodvisni hočemo biti! Albanija ne rabi tužcev, sama ima dovolj inteligence na razpolago! Ako pa bi se moralo nastaviti vzlic temu kaj tužcev, bi isti morali biti iz nevtralnih držav, morda iz Belgije, Nizozemske ali Švice.

Spoznal sem se s tajnikom provizornega „ministra za notranje zadeve“ in vprašal sem ga, s kako zadevo se sedaj bavi „urad“. Povedal mi je, da „delajo“ na izpopolnitvi jezika (mož je absolutno trgovsko šolo v Turinu), ker manjka albancini za sedaj še potrebnih izrazov in se morajo isti nadomeščati s turškimi, grškimi ali laškimi. Svetoval sem mu, naj poiskusi s esperantom. In mladi uradni jezikovni tvorničar je smatral to za resno ter prosil za naslov esperantske gramatike.

Pri vsakem koraku se sreča ljudi, ki imajo v rokah Mavserjevo puško z nasajenim bodalom. V pasu jim tiči nebroj patron in povrhu še samokres najnovejšega sistema. Vse to so jim prodali turški vojaki, ko jih je moril glad, za par frankov. In to orožje je sedaj razširjeno po vsi deželi. Zagotavljali so mi, da ne bo nobeni vladi mogoče, odvzeti Albancem to orožje zlepa. Ako se vpošteva še južni, izredno živahni temperament prebivalstva, je razumljivo, da bodočemu kralju ne bo ravno postlano s cvetkami.

Edini hotel začasnega glavnega mesta je nagnusno zamazan. Sobe že leto dni ni nihče pomedel. Cene so pa iste kakor v Nici ali v kakem luksurioznem hotelu. In jedila: bolje je, da se ne govori o tem. V veži visi ravnokar zaklana ovca in tri mačke se mastijo na slastni pečenki. Gostilničar gleda vse to z največjo brezbriznostjo: in ovca je pripravljena za kosilo gostov.

Pri nas se čuje mnogokrat, da imamo preveč odvetnikov. V Albaniji je teh še mnogo več. Ako se dospe po razriti stezi do vladnega poslojpa, se vidi okrog istega nebroj malih koč in v vsaki pravnika. Pred seboj ima obrabljen zvezek in tintnik, kar je cel inventar njegove pisarne in registrature. Izvrševanje odvetništva ni vezano na kako kvalifikacijo, torej prosta obrt. Pridem v lekarno. Gospod sedi tamkaj in slika turške črke na papir. Tudi on je odvetnik, ki dela vložko za nekega klijenta, ki ga je pobral na cesti.

Nekaj pa vzbuja pozornost. Albanci, kolikor jih pripada takozvani inteligenci, imajo radi lepe obleke. Mohamedanci so odložili fes in nosijo če-pice v vseh barvah.

Nepopisno je medsebojno sovraštvo vseh treh veroizpovedanj. Nikdar se ne ve, kdaj zopet prično

javna sovraštva, ki zahtevajo vedno žrtev. Slični slučaj se je nedavno temu že pripetil, ko so Srbi zapuščali notranjo Albanijo, ter se je njih armada zbirala krog Drača, da se tam ukrca. Tako se je zgodilo tudi v neki vasi, poldrugo uro oddaljeni od Drača. Komaj so Srbi odšli, so muslimani napadli katolike ter jih masakrirali, da ni ostalo več žive duše. To poročilo imam od nemških zdravnikov švicarskega rdečega križa, torej iz viru, ki je vzvišen nad vsak dvom. Po njih sem tudi izvedel, da je krščansko prebivalstvo v Draču tamošnjega srbskega poveljnika prosilo s povzdignjenimi rokami, naj nikar ne odide s svojim moštvom, ker pričakujejo v tem slučaju enake usode. Posamezni pametni Albanci menijo celo, da bi nastal le tedaj mir v deželi, ako bi Avstrija ali Italija, ali obe državi skupno, okupirali Albanijo. Ali to so le posamne, večine katoliške osebe, ki tako govore. Muslimani pa pravijo, da bi se taki nameni uprli do skrajnosti. Iz ravnokar povedanega pa sledi, da je konsolidacija dežele, osobito prepotrebno razoroženje ljudstva, le mogoča, ako že ne po okupaciji, pa saj po zunanji intervenciji. Ako bi pa do tega prišlo, postali bodo Albanci od prvega dne naši smrtni sovražniki, ki nas utegnejo še srditejšje sovražiti, kakor sovražijo sedaj Srbe in Črnogorce.

Ako bi pa tudi brez okupacije nastal mir in red v deželi, ki miru ne pozna že nad 500 let, odkar so jo Turki okupirali, vendar še ni rečeno, da se je s tem privedla Albanija na kulturno pot in da bo sčasoma postala kulturna država. Glavna ovira temu je muslimansko prebivalstvo, ki po številu in premoženju daleč nadkriljuje druge narodnosti. Ni potreba šele tu dokazovati, da je mohamedanec v splošnem nezmožen voditi moderno državo. Zgodovina zadnjega leta je to nepobitno dokazala. In tudi ugovor, da je temu krivo le pomanjkanje šole in vzgoje, ne drži. Kot vzgled vzemimo le izkušnje, ki jih ima naša uprava v Bosni in Hercegovini. Primerja naj se predvsem odstotke uradnikov višje kvalifikacije glede na njih veroizpovedbo. Dasiravno podpira bosanska vlada Mohamedance v vsakem opoziru ter jih skuša pridobiti na vse načine za državno službo, se vsi ti uradniki puste sešteti na prstih. O tem pa, kako so porabni, raje molčim. Ali druga primerja. Izza okupacije se je trudila vojaška uprava, da si vzgoji mohamedanske častnike. Ali vzlic vsemu naporu in vzlic temu, da se je marsikaj spregledalo, kar strogi vojaški duh avstrijske armade v drugem slučaju ne bi bil storil, ni po mojem mnenju niti en mladenič dosegel višjo šaržo. Kako si torej mislimo razvoj Albanije?

Na okupacijo ni misliti že iz notranje- in zunanje-političnih vzrokov. Prepuščena sama sebi in takorekoč navezana na materijelno in moralno pomoč Avstrije in Italije, se Albanija iz navedenih vzrokov ne more razvijati. In ti vzroki izvirajo poglavitno iz njé etnografične strukture. Še več, postala bo celo coklja v razvoju drugih balkanskih držav. Zatorej je tudi popolnoma umevno, da streme te države za tem, da odstranijo to cokljo in da dobe v lastno roko kratko pot do morja. Grofu Berchtoldu se je torej posrečilo zabraniti, da bi se bil pogasil tleči ogenj na Balkanu, kar bi se bilo nedvomno zgodilo v zadnji vojni. Dokler bo dozdej še nerojena Albanija obstajala, bo torišče vednih notranjih nemirov in bojna točka vseh sosednih držav. Ker smo mi tem balkanskim državam najbližji, zadeti bomo po teh nemirih predvsem mi, osobito pa bodo še oškodovani naši trgovski interesi.

Vprašanje, ako je v interesu naše monarhije, da se ustanovi samostojna Albanija, se mora torej kar najodločneje zanikati.

POLITIČNI PREGLED.

Vojna nevarnost

vsled balkanskih homatij je precej ponehala, odkar se je odločil črnogorski kralj Nikita, da izroči zavzeti Skader velesilam. Seveda je to storil z nado na gospodarsko in denarno odškodnino. Črnogorske čete so že večinoma od korakale iz Skadra, in te dni izroči črnogorski poveljnik mesto poveljniku mednarodnega brodovja, ki dozdej blokira črnogorsko obal. Blokada preneha, brž ko prevzame Skader mednarodni vojaški oddelek, ki bo moral skrbeti v mestu za varnost imetja in življenja. Vzrokov, da se je vdal Nikita velesilam, je več. Velika zasluga se pripisuje ruskemu vplivu, kar so izrazili na londonski konferenci veleposlaniki s tem, da so iskreno čestitali ruskemu veleposlaniku kot zastopniku ruske vlade na velevažnem uspehu. Ne bomo se pa motili, če trdimo, da je prisilila Nikito k temu koraku blokada mednarodnega brodovja. Saj se je poročalo, da manjka ne samo v Skadru, ampak po celi Črni gori živil in drugih potrebščin. Z odstopom Skadra je ustregel Nikita evropskemu miru, ne pa črnogorskim čustvom, ki že od nekaj hrepene po kraljici rodovitnega polja ob Bojani. Ta čustva ostanejo neutešena i vnaprej.

Dogodki v Albaniji

se tudi razvijajo v smeri, ki več ali manj izključuje vojne zapletljajše. Ko je tripelententa na londonski konferenci odločno nastopila proti temu, da se napade Nikita zaradi Skadra z orožjem, je izjavila Avstrija, da je to primorana storiti na svojo pest. Italija je bila s tem zadovoljna, ker se ji pri tem samostojnem avstrijskem koraku ne bi bilo treba bojevati proti tustu italijanskega kralja. Toda ko je hotela Avstrija izkoristiti pretirano komedijo Essad paše, — po bojaželjnih naših nemških listih se je razglasil za albanskega kralja in s tem spravi samostojno Albanijo v nevarnost — da zasede Albanijo, se je javila tudi Italija, rekoč, da hoče imeti južno Albanijo. V prvem momentu je bilo nemško časopisje navdušeno za ta skupni korak. Toda kmalu je sledil navdušenju maček, ko se je spoznalo, da namerava Italija z okupacijo južne Albanije zapreti naše brodovje v mišnico Jadranskega morja. Italije, ki smo jo poprej klicali, se zdaj ne moremo otresti. In ravno v tem tiči največje jamstvo za mir; da se otrese neljube zaveznice v Albaniji, ne bo tudi Avstrija storila nobenih vojaških korakov v Albaniji.

Seveda še s tem niso odstranjene vse težkoče albanskega problema. Saj se že poroča, da se je pojavilo že glede oblike bodoče albanske države naspotej med trozvezo in tripelentento. Avstrija in Italija zahtevata suvereno albansko državo na čelu s kraljem ali knezom iz kake evropske vladarske rodbine, Rusija pa se zavzema za samostojno albansko deželo pod turško suvereniteto. Nadalje si nasprotuje Grčija in Italija zelo pri določitvi južnoalbanske meje. Težavo delajo tudi egejski otoki, od katerih zahteva Nemčija za Turčijo zlasti Mitilene in Chios. Vendar pa se splošno sodi, da miren potek pogajanj ni več ogrožen, odkar se je ugodno rešilo skadersko vprašanje. Tako bo imela sčasoma bodoča Albanija meje. Drugo vprašanje pa je, ali se bode mogla sploh ustanoviti in razvijati albanska država. Kajti meje še nikakor ne upravičujejo nade, da bodo roparski Albanci spoštovali tuje imetje, plačevali davke, skratka izpolnjevali državljanske dolžnosti. V ta namen sta izdelali Avstrija in Italija

Statut za Albanijo,

kako naj se uredi albanska država. Navajamo na kratko glavne točke tega statuta.

1. Najvažnejše vprašanje je organizacija domačega albanskega orožništva, ki ga izvedejo tuji častniki. Z ozirom na jezikovne razmere je verjetno, da se vzamejo častniki iz Avstrije in Italije.

2. Denar v ta namen in za razne investicije (ceste, železnice itd.) se preskrbi s posojilom, ki ga posodi Italija in Avstrija, ali pa se dovoli albanski vladi mednarodno posojilo z avstrijsko-laskim poroštvom.

3. Glede davkov in njih izterjevanja bode treba posebne previdnosti, ker je bilo ravno to vzrok vsem albanskim vstajam proti Turkom.

4. Pravosodje se uredi po egiptovskem vzorcu: domača sodišča za pravde med domačini, konzularna sodišča za pravde med domačini in tujci ter med tujci. Kot najvišje sodišče bo poslovalo mednarodno sodišče.

5. Osnutek se bavi tudi z vprašanjem šol, cest, železnic in pristanišč. V prvi vrsti pride v poštev pri železnica progah, ki bi vezala macedonsko železnično omrežje z obaljo Jadranskega morja.

Balkanski zavezniki med soboj.

Uradno se poroča iz Sofije, da so se Bolgari za vedno odpovedali Solunu proti primernim odškodninam. S tem je spor med Bolgari in Grki poravnal. Tudi med Srbijo in Bolgarijo se bode v najkrajšem času dosegel sporazum. Ako bi se to v direktnih pogajanjih ne moglo doseči, razsodi med obema državama Rusija. V glavnih potezah je tudi srbsko-bolgarska sprava že zagotovljena. Na ta način bodo ob veselje razni tuji skriti in odkriti hujskači, zlasti nemško časopisje, ki so vsak dan pričakovali, da se začno zavezniki pri delitvi Turčije klati sami med seboj.

Sprava na Češkem

se je razbila, kakor je znano, vsled tega, ker so Nemci zahtevali izpolnitev svojih zahtev, dočim niso hoteli na noben način priznati opravičenih protizahtev čeških. Zdaj zahtevajo češki Nemci po svojih glasilih od vlade, da sama ukroti s krepko pestjo „trmaste“ Čehe, kar se po nemškem mnenju najlozje zgodi z imenovanjem vladnega komisarja. S tem hoče nemški Mihel prestrašiti Čehe. Toda glavna naloga vladnega komisarja bi bila, da spravi v red propadle deželne finance, ker češka večina vsled nemške obstrukcije tega ni mogla doseči. S komisarjem bi bilo torej bolj ustrezno češki večini kot nemškim obstrukcionistom, ki hočejo ravno s svojo obstrukcijo pripraviti češko deželo na rob propada, da tako izsilijo od Čehov izpolnitev svojih neopravičenih zahtev. Tako tolče nemška zagrizenost sama sebe po zobeh.

Državni zbor.

Po dolgem prerekanju med državnozbornim predsednikom Sylvestrom in ministrskim pred-

sednikom se vendar državni zbor snide baje dne 15. t. m. Da se parlament ni sklical poprej, temu je največ kriv zunanji položaj, ker bi morala vlada odgovarjati poslancem na marsikatero neljubo vprašanje. Pa tudi v tem pozmem terminu državnemu zboru, še manj pa vladi, ne bo poslano z rožicami. Na Češkem in v Galiciji so se spravna pogajanja razbila, vsled česar bodo zlasti Rusini prenesli boj v parlament, da ne bo mogel delovati. Na drugi strani bode prezentirala vlada poslancem račun izdatkov, ki so nastali vsled balkanske krize in ki bodo znašali okoli eno milijardo. Da pa dobi država poleg denarnega davka še nekaj krvnega davka, bo vlada predložila parlamentu predlogo, da se po vzorcu Nemčije zopet zviša število rekrutov. Vrhutega grozijo s pogubo parlamentu dunajski krščanski socialci, ki zahtevajo razpust državnega zbora, ker upajo, da dobe pri novih volitvah nazaj mandate, ki so jih izgubili leta 1911.

Izjemne odredbe na južnem Ogrskem.

V ogrskem državnem zboru se je z vso odločnostjo širila vest, da odredi vlada v nekaterih južno-ogrskih komitatih izjemne odredbe, kakor že obstojajo v Bosni in Hercegovini.

Španski kralj Alfonz

se mudi te dni v Parizu, kjer so ga sprejeli odgovorni državniki z vsemi častmi. Francosko časopisje naglašja zlasti namen tega prihoda, ki tiči v tem, da se je pridružila Španija tripelententi.

Narodno-gospodarstvo.

Na letni semenj v Kranju, dne 5. maja 1913 se je prignalo: 211 glav domače govede, — glav bosanske govede, 4 glav hrvaške govede, 7 telet, 253 prešičev, — ovac. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 130 glav domače govede, 4 glave hrvaške govede, 9 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 94 v za pitane vole, 86—90 v za srednje pitane vole, 82—84 v za nič pitane vole, 90 v za hrvaško goved, K 1:10 za teleta, K 1:24 za prešiče pitane, K 2:20 za prešiče za rejo.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 5. maja 1913:

Pšenica	100 kg	K	23.—
Rž	" "	"	22.—
Ječmen	" "	"	20.—
Oves	" "	"	21.—
Koruza stara	" "	"	21.80
Koruza nova	" "	"	20.—
Ajda	" "	"	24.—
Proso	" "	"	21.—
Deteljno seme	" "	"	—
Fižol ribničan	" "	"	28.—
Fižol koks	" "	"	32.—
Grah	" "	"	48.—
Leča	" "	"	48.—
Pšeno	" "	"	30.—
Ješprenj	" "	"	28.—
Krompir	" "	"	6.—
Mleko 1 l	" "	"	—20
Surovo maslo	1 kg	"	3.50
Maslo	1 "	"	3.—
Govedina I.	1 "	"	1.80
Govedina II.	1 "	"	1.72
Teletna I.	1 "	"	2.—
Teletna II.	1 "	"	1.80
Svinjina I.	1 "	"	2.—
Svinjina II.	1 "	"	1.80
Prekajena svinjina I.	1 kg	"	2.20
Prekajena svinjina II.	1 "	"	2.—
Slanina I.	1 "	"	2.—
Slanina II.	1 "	"	1.70
Jajca	8 kom.	"	—40

Posledica vojne.

Občnemu zboru dunajskega kreditornega društva se je predložila statistika konkurzov v Avstriji, ki jasno kaže, kako grozno je vplivala kriza v zadnjih mesecih na industrijo in obrt. Najboljše se to izpozna, ako se primerjajo konkurzi v prvih devetih mesecih z zadnjimi 3 meseci lanskega leta. In teh je bilo:

	Pred vojno	Od početka vojne
V Galiciji in Bukovini	20	85
V ostali Avstriji	45	52
Na Ogrskem	52	101
Skupno	117	238

Konkurzi so torej narasli na Ogrskem dvojno, v Galiciji celo štirikratno. Radi tega je postalo ničevih terjatev v vsakem mesecu:

	Pred vojno	Od početka vojne
K r o n e		
V Galiciji in Bukovini	296.383	1.813.966
V ostali Avstriji	537.979	967.572
Na Ogrskem	672.441	1.466.404
Skupno	1.506.803	4.247.995

Izgube so torej narasle skoro na tretjino. Pri ogrskih odjemalcih je izgubila avstrijska indu-

strija in trgovci v mesečnem primeru več kot dvojno, pri galiških več kot šestkrat toliko, kakor pred vojno. To so torej učinki naše slovite balkanske politike.

Konjska smrkavost.

Okrajno glavarstvo Kranj razglašja sledeče: Ker se je na Rupi in v Babnemvrtu pri dveh konjih smrkavost uradno dognala in se je iz okolnosti bati, da se je kužnina dalje raztrosila, se morajo vsled razpisa c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 3. t. m., št. 10701 vsi konji kranjskega okraja in vasi Žabnica škofjeloškega sodniškega okraja po uradnem živinozdravniku preiskati. Zaukaže se zaradi tega v zmislu izvršitvenega ukaza k § 34 zakona v živinskih kugah z dne 6. avgusta 1909, da morajo vsi posestniki konj taiste gotovo pripeljati in sicer: 23. maja t. l. ob 8. uri dopoldne v Rakovico za občino Sv. Jošt, 23. maja t. l. ob 10. uri v Stražišče za občino Stražišče, 23. maja t. l. ob 2. uri popoldne v Žabnico za vas Žabnico iz občine Staraloka, 23. maja t. l. ob 5. uri popoldne v Mavčiče za občino Mavčiče, 24. maja t. l. ob 8. uri dopoldne v sv. Valburgo za občino Smednik, 24. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v Trboje za isto vas za Smednik, 24. maja t. l. ob 2. uri popoldne v Voklo za občino Voglje, 24. maja t. l. ob 4. uri popoldne v Hrastje za občino Hrastje, 27. maja t. l. ob 1/2 8. dopoldne v Kranj za občino Kranj, 27. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v Šenčur za občino Šenčur, 27. maja t. l. ob 2. uri popoldne v Luže za občino Šenčur, 27. maja t. l. ob 4. uri popoldne v Cerklje za občino Cerklje, 28. maja t. l. ob 8. uri dopoldne v Predvor za občino Predvor, 28. maja t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v Trstenik za občino Predvor, 28. maja t. l. ob 2. uri popoldne v Predoslje za občino Predoslje, 28. maja t. l. ob 4. uri popoldne v Naklo za občino Naklo k živinozdravniški preiskavi. Izvzeti so samo kontumacirani konji. Ako kateri posestnik ne bi pripeljal navedenega dne ob določenem času svojih konj k preiskavi, bode v zmislu § 64 zakona o živinskih kugah kaznovan z zaporom do 3 mesecev ali z denarno globo do 1000 kron, njegovi konji pa se bodo preiskali drugikrat na njegove stroške.

DOPISI.

Novice iz Škofje Loke.

Že dolgo se nismo oglasili z novicami iz našega kraja. Ta naš molk hočemo vsaj danes prekiniti. Morda je že kdo izmed cenjenih čitateljev „Save“ pogrešal naših novic. Kakor se razume med temi pa gotovo niso bili najzadnji naši — klerikalci.

O našem avto-omnibusu ste že poročali tako, kakor so to storili drugi slovenski in kolikor vemo tudi nemški časopisi. Vsekakor zelo koristna in za razvoj našega gospodarstva pomembna pridobitev je avtomobilna zveza našega mesta s kolodvorom. Le-ta je približno 3 km oddaljen od mesta pri vasi Trata. Cesta, ki vozi od mesta na kolodvor, je zelo izvožena, polna klancev, ima podprto škarpo ter slab mostiček na Suhi. Naravno, da se po taki razdrapani cesti nikdo rad ne vozi in da se nas je vsled tega skoro vsakdo izogibal, ako le ni bil prisiljen pripeljati se po opravih k nam. Iz tega vzroka se je poprej mnogo ugibalo, kako bi se prikladneje zvezalo mesto s kolodvorom. V deželnem zboru se je o tem tudi že razpravljalo in sklepalo. Končno pa so vzeli v roko celo zadevo naši sicer na klerikalnem programu izvoljeni mestni očetje, ki so pa vsled svoje neubogljivosti po večjem padli že v nemilost svojemu mogočnemu „gospodarju“. Ti so nam obljubili novo cesto, ki se baje prične v kratkem delati. Toda še poprej se je zbralo nekaj naših mož, vnetih za dobrobit mesta, ter so sklenili nabaviti omenjeni avto-omnibus, ki že vozi. Seveda so morali takoj potem prejšnji staroveški omnibus prenehati, kajti potniki so si med obema voziloma izbirali in prvi vrsti modernejši, to je — „avto“, v katerem je vožnja prijetnejša in kajpada tudi hitrejša. Vožnja traja k večjemu 7 minut. Pravkar je avtomobilna družba izdala svoj posebni vozni red, ki je na raznih javnih mestih in lokalih prilepljen in na katerega opozarjamo.

Tudi napredne Žiri imajo že dalj časa svoj avtomobil, ki vozi vsak dan po dvakrat tja in nazaj skozi Gorenjo vas, Poljane, Škofjo Loko-kolodvor. Ta „avto“ je zelo praktično urejen za osebno in tovorno vožnjo. Opažati je, da se ga občinstvo vedno bolj poslužuje in da bo skoro še premajhen.

Obema novima podjetjema, ki ju najtopleje priporočamo vsem potujočim domačim in tujim, želimo najboljšega uspeha!

Glede nove ceste na kolodvor smo že zgoraj omenjali, da se bo v kratkem pričela delati. Čuje se celo, da se to zgodi že takoj po binškošnih praznikih. Iz „Slovenca“ posnemamo, da je deželni odbor sklenil za letos končati cesto le do „Kamnitnika“, to je kakih 10 minut peš od mesta proč. Deželni odbor utemeljuje to nepopolno zgradbo ceste s tem, da so nastale nekatere težkoče, ki ovirajo izpeljavo ceste skozi „Štemarje“. Deželni

odbor in lastnik tega posestva g. France Dolenc se ne moreta zediniti za ceno, katero naj bi deželni odbor plačal za gospodarsko poslopje, ki bi se moralo podreti in za svet, po katerem bi se cesta izpeljala. Vsled tega namerava sedaj deželni odbor preložiti cesto tako, da bi ne šla, kakor projektirano, skozi glavni trg, ampak po spodnjem trgu in jo nekje v predmestju Karlovec sklopiti s cesto, ki vodi po Poljanski dolini. Temu za naše mesto škodljivemu načrtu bi se moralo županstvo na vsak način upreti! Malo resne volje in popustljivosti na obeh straneh, pa se bodo premagale vse težkoče.

Govori se, da namerja naš slavni magistrat posekati one kostonje, ki rastejo na Vincarski cesti od „Feškovca“ proti njegovi leseni uti. Omenjamo, da je to edina naša napol — aleja in še to nam hočejo pokvariti. Ko se je po mestu zaznalo o tej nameravani devastaciji so povsod izzveneli glasni protesti. Upamo, da bo naš slavni magistrat pravočasno spoznal, da bi tako opustošenje ne bilo pametno in tudi ne koristno in da te namere ne bo uresničil samo, da bi bilo ustrezno enemu edimu svojemu pristašu. Pač pa mu priporočamo, naj za to Vincarsko cesto malo bolj skrbi in naj jo pusti posuti vsaj tako, kakor je to storil g. Ignac Guzelj od svetilke na smostanskem zidu do svoje žage. Škarpa ob Sori pa naj se magari na ljubo „Feškovcu“ popravi! Bo vsaj malo malo manj godrnjal. Može! Gospodarite skrbno, saj ste bili zato tudi izvoljeni!

Olepševalno društvo je v kratkem prejelo 2 lepi denarni podpori. Prvo v znesku 50 K mu je naklonila tukajšnja Okrajna hranilnica in posojilnica, ki sploh rada podpira domače naprave, kakor je to tudi večkrat dokazala; drugo v znesku 200 K pa je društvo prejelo nakazano posredovanjem g. notarskega substituta Frana Suša (pisarna c. kr. notarja g. Nikota Lenček) vsled neke kazenske poravnave. Obema darovalcema izreka društveni odbor svojo najtoplejšo zahvalo.

Iz Stare Loke. Celi svet ve, da se pri nas malokdaj zganemo. K večjem takrat, kadar jo prilomasti k nam znani debeli loški agitator, ki je v naši fari zapustil nevesele spomine za časa svojega kaplanovanja. Takrat so navadno volitve in ogromna večina naših mož, zvesto udanih svojim silno pobožnim ženicam, gredo za njim kakor pohlevne ovčice za svojim oblastnim pastirjem in oddado svoje glasove za one kandidate, ki so temu debeluharju po godu. Kaj hočemo, pri nas še nismo niti za senco tako politično zreli, kakor ste n. pr. v Kranju ali celo v Ljubljani, kjer duhovščina nima na špagi skoraj vse volilce, kakor pri nas. Zaslepljeni smo, zato je tako. Semintja se že malo sveti, kedaj pa bomo nastopili z ono odločnostjo in samostojnostjo, kakor to znajo v naši občini edino le Žabničanje, to pa ne vemo. Ako mlajši rod ne bo boljši od sedanjih gospodarjev, potem bo pač ostalo pri starem. Novega pri nas je to, da se v župni cerkvi sv. Jurija prenavljajo oltarji, slikajo zidovi in izvršujejo druga taka dela. Ker smo pobožni, je naravno, da je to za nas najvažnejši dogodek, o katerem se največ pogovarjamo. Kaj balkanska vojna, kaj vprašanje Skadra in Albanije in neustrašenost črnogorskega Nikite, ali pa naša domača klerikalna in liberalna politika, — to so za nas neuke kmete nerazumljive, nezanimive in zato tudi nepotrebne stvari. Saj plačamo radi vse, kar se od nas zahteva. Bogu dajemo kar je božjega, cesarju kar je cesarjevega in če bomo ubogali našo duhovščino v vseh posvetnih in duhovnih stvareh, potem menimo, da drugih dolžnosti nam ni potreba. Za svoje pravice se itak ne brigamo sami nič. Torej prenovljenje župne cerkve je sedaj najvažnejši dogodek cele naše fare. Gotovo nam bo naš patron sv. Juri hvaležen, ker tako za njega skrbimo. Samo to premišljujemo in nam noče v glavo, zakaj sta domači g. dekan in loški g. župnik celo to popraviljanje uštimala tako, da bo nas farane več stalo, kakor bi nas stalo, ako bi vsa dela izvršil domači obrtnik. Od začetka se je govorilo, da bo ta dela prevzel škofjeloški podobar Ivan Puc. To bi tudi privoščili možu, ki je znan po svoji revščini, saj ima obilno družino in pičle zaslužke, a tudi po svoji strokovni izvedenosti. Stavil je tudi najnižjo ponudbo. Toda dela se le niso izročila njemu, ampak nekemu drugemu, ki pri nas ni znan in celo za večjo ceno. Pripoveduje se, da se je to zgodilo zategadelj, ker domačin Puc nima pomočnika. Ta vzrok je seveda po lasu privlečen, kajti Puc bi si že pomočnika najel, ako bi imel dovolj dela in zaslužka. Mi starološki farani tudi ne moremo razumeti, zakaj je naš g. dekan pod takim vplivom debelega loškega agitatorja. Če so ga že loški kapucini spoznali, bi ga vendar moral tudi g. dekan že lahko spoznati in bi se kot moder mož ne oziral na njegove navsve. To sicer ne verujemo popolnoma, vendar se nam ne zdi odveč, ako o tem razupitem agitatorju in zagrizencu povemo še to, da so mu pri srcu najrajši taki ljudje, ki mu prinašajo razne čenče. Sicer na prižnici farba kar se da svoje vernike češ, da ima najrajši odkritosrčne ljudi. Kakor hitro pa je kdo proti njemu odkril in mu pove resnico, kakor misli, pa ga koj kogradi za svojega — na-

sprotnika. In takih ima v Škofji Loki in po naši fari mnogo, ne samo vse zavedne naprednjake, ampak veliko večino tudi — klerikalcev!

Občni zbor Okr. bolniške blagajne v Kranju.

V nedeljo 4. t. m. se je vršil 25. redni občni zbor „Okrajne bolniške blagajne“ ob številni udeležbi odposlancev in zastopnikov. Načelnik g. Ciril Pirc konstatuje sklepčnost in pozdravi došle delegate, katerim predstavi zastopnika nadzorstvene oblasti nadkomisarja c. kr. okrajnega glavarstva g. Otona Merka.

Iz poročila blagajnika g. Rudolfa Kokalja povzamemo:

Načelništvo je imelo v pretečenem poslovnem letu 3 seje, razsodišče 2 in nadziralni odsek tudi 2 seji.

V letu 1912. je došlo, oziroma se je rešilo 553 dopisov proti 620 v letu 1911. Začetkom leta 1912. je štela bolniška blagajna 896 članov, tekem leta jih je pristopilo 1450, izstopilo pa 1424, ter jih je preostalo koncem leta 922, med temi 790 (762) moških in 132 (134) ženskih. Največ članov je bilo dne 1. julija — 1210, najmanj pa 1. februarja — 888, povprečno na mesec pa 1038 (1018).

Iz računskega zaključka bi bilo povzeti naslednje: Na prispevkih od članov smo prejeli K 12.831.43 (K 12.199.84), od delodajalcev pa K 6.415.72 (K 6.099.92), toraj skupaj K 19.247.15 (K 18.299.76), koncem leta pa so nam dolgovali isti skupno na prispevkih K 1.726.24 (K 1.817.22). Od zaostalih prispevkov iz leta 1912. izterjali smo K 1.509.32, ostanek K 324.94 pa se je moral odpisati. Pristopnine so znašale K 18.— (K 54.—), od c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju smo prejeli na kaznih K 1.088.68 (K 1.714.96), povračila delavske zavarovalnice v Trstu, delodajalcev in razni drugi dohodki so znašali K 1.299.61 (K 1.402.19). Obresti v čekovnem prometu in od naložene glavnice so znašale v letu 1912. K 515.48 (K 370.41).

V letu 1912. je obolelo 451 članov (454), ki so bili bolni v 616 (591) slučajih, skupno 10.276 (10.131) dni. Ambulantno pa jih je zdravil blagajnični zdravnik 858, toraj so se v celem poslužili zdravniške pomoči člani v 974 slučajih. Na bolnišnici se je izplačalo K 9.909.06 (K 9.738.66). Umrlo je v letu 1912. 6 (9) članov, ter se je izplačalo na pogrebščinah K 202.— (K 336.—). Zdravnikom in za bolniško kontrolo smo izplačali K 3.185.— (K 3.722.50). Stroški za zdravila so znašali K 1.884.62 (K 1.985.45), oskrbni stroški v bolnicah pa K 1.186.77 (K 1.117.50). Upravni stroški, stroški za tiskovine, najemnino pisarne i. t. d. so znašali K 3.961.80 (3.360.—), razni drugi stroški pa K 43.23 (K 495.39). Na prispevku k zvezinemu rezervnemu zakladu plačali smo K 92.67 (K 97.46).

Vsi dohodki v letu 1912. so znašali s prištetim prebitkom iz leta 1911. K 40.089.93 (K 49.328.42), vsi izdatki pa K 25.387.39 (K 35.898.07), ter znaša prebitok koncem leta 1912. K 16.702.54 (K 13.430.35), denarni promet pa K 65.477.32 (K 85.226.49).

Rezervni zaklad je znašal koncem l. 1911. K 14.992.87, koncem l. 1912. pa 18.076.54, ter se je pomnožil torej za K 3.083.67 (K 2.748.12).

Razsodišče je poslovalo v letu 1912. samo v enem slučaju in je zavrnilo priziv kot neutemeljen.

Nato se prečita zapisnik nadzorstva o izvršeni reviziji in se v smislu predloga nadzorstva da soglasno načelništvu odveza.

Na predlog g. Vinko Majdiča izreče občni zbor načelništvu zahvalo za njegovo nesebično delovanje in mu izrazi svoje zaupanje.

Pri nato vršilih se volitvah izvoljeni so bili v nadzorstvo gg. Grohan Lovrenc, Lampe Ivan, Majdič Anton, Pirc Ivan, Požgaj Viljem in Topolčič Ivan. V razsodišče pa gg. Bidovc Janez, Depoli Juro, Koban Josip, Sajovic Janko in Tomc Martin.

G. Josip Cvar predlaga nekatere premembe pravil, katere se soglasno sprejmo.

Občni zbor z začudenjem vzame na znanje, da se istega nista vdeležila predsednik nadzorstva g. Lovro Rebolj in član nadzorstva g. Janez Brezar, katera protestirata po shodih proti okrajni bolniški blagajni, svoje dolžnosti kot člana nadzorstva se pa nista zavedala. Občni zbor izjavi konečno, da ne obstoji nikaka potreba za lastno pisarno, in bi ustanovitev iste bila združena s prevelikimi stroški. Nato izreče načelnik zahvalo c. kr. okr. glavarstvu kot nadzorovalni oblasti, ki je blagajno vedno vsestransko podpirala in zaključil občni zbor, ki je dokazal, da vlada kljub rovanju od izvestne strani, popolno soglasje med zavarovanimi člani in načelništvom.

DNEVNE VESTI

Stara komedija se ponavlja. Tiste maloštevilne, zgubljene ovce med kranjskimi meščani, ki bezlajo za importiranimi klerikalnimi hujšakci, so velike duševne reve, ki nimajo niti svoje volje, niti svojega prepričanja in že celo ne pojma o javnem delovanju. Prav značilno za te odrevenele špisarje je dejstvo, da nimajo med seboj sposobnega človeka, katerega bi mogli postaviti na čelo svoje „Meščanske zveze“, in da so se raditega

kar z obema rokama morali oprijeti mlečnozobega Marinka, ki je šele pred kratkim prišel v Kranj kozolce preobračat. Le v enem slučaju so ti ljudje dosledni: zabavljajo in zabavljajo čez vse, pa naj bo dobro ali slabo. Zabavljajo na mestni zastop, da ničesar ne stori, kadar se pa občinska uprava loti večjega dela, takrat se pa že celo kar na stečaj odpro vrata njih umazane zgovornosti. Kdo se ne spominja tiste grde gonje, katero so uprizorili zoper vodovod? Malo je manjkalo in preprečili bi bili napravo, brez katere si danes Kranja misliti ne moremo. In sedaj, ko se bo vodovod podaljšal do Prebačevega in se bo s tem ustvarila možnost, da se vendar enkrat izvede toli potrebna kanalizacija, se ponavlja stara komedija. Ta čedna družina je že na delu in seje nezaupanje med prebivalstvom. Včerajšnji „Gorenjec“ piše: „Stroški za kanale so proračunjeni na 220.000 kron. Čedna svota, a strokovnjaki pravijo, da bo mesto moralo šteti še enkrat toliko kron. Treba bo tedaj stvar dobro premisliti, da ne bo Kranj grozovito tepen.“ — Ni še dolgo tega, kar so občinski upravi očitali, do se ne briga za kanale, sedaj pa intrigirajo, da bi kanalizacijo preprečili. In seveda zopet nastopajo „strokovnjaki“, katere so ob času vodovodnega vprašanja kar fabricirali. No, menda se bo mestni zastop za te strokovnjake brigal toliko, kakor za lanski sneg in bo skušal čimpreje izvršiti kanalizacijo, ki pa ne bo stala 220.000, marveč le nekaj nad 100.000 kron!

Cene na dilci, ali c. kr. gimnazijski učitelj Vinko Marinko v lastni zanjki! Že dobre tri mesece krmi naduti „profesor“ Cene Marinko lačne predale svojega „Gorenjca“ z nesramnimi in iz trte izvitimi napadi na tukajšnje „Okrajno bolniško blagajno“. Oblatil in opljuval je po vrsti vse blagajnične funkcije, naravnost na impertinenten način grdil načelnika, deželnega poslanca C. Pirca, ter blagajnika R. Kokalja, podtikal je uslužbencem nečiste namene in pisal je o bolniški blagajni, kakor da tam derejo uboge bolnike pri živem telesu. Dvignil je ves aparat, ki mu je na razpolago, in na njegovo povelje sta „Meščanska zveza“ in „Kmečka zveza“ sklicali v „Ljudski dom“ protestni shod, na katerem se je prav po rovtarsko zabavljalo in hujškalo zoper bolniško blagajno vobče, posebej pa še zoper blagajničnega nastavljenca, ki vestno opravlja ne baš prijetni posel bolniškega kontrolorja. Dvojen namen zasleduje to neslano fante s svojim uprav ameriškanskim humbugom: onemogočiti hoče poslanca Pirca in privabiti kolikor mogoče članov pod njegovim protektoratom stoječi „Pomožni blagajni“. Toda božji mlini meljejo sicer počasi, meljejo pa vendarle, in to pot je padel nekoliko med kamna katoliški junak Vinko Marinko. Padel je v lastne mreže in preskrbel je samemu sebi lekcijo, ki bo morda še celo njemu šla do živega, čeprav ni tiste vrste človek, da bi se ga sploh kaj prijel. Pripetil se je pomilovanja vreden slučaj, katerega objavlja Marinko s primernim komentarjem v včerajšnjem „Gorenjcu“. Zbolel je Janez Jamnik iz Puštala pri Loki, kovaški pomočnik pri kovaškemu mojstru Kristijan u Babiču v Kranju. Moral bi dobiti podporo od bolniške blagajne. Zato je prišel „tisti od bolniške blagajne, ki ljudi pregleduje.“ Sel je k fantu, ki je ležal v postelji in mu dejal: „Delat pojdi, ti, ki si tako rudeč, saj lahko delaš, samo len si kot gnoj!“ Tako so minolo soboto bolnega člana odslovili. V nedeljo je bil pri njem zdravnik, ki je konstatiral, da ima Jamnik telesno temperaturo 39.5° in akuten sklepni revmatizem. Roke in noge je imel zatekle. Gotovo je imel že v soboto vročino in je bil zato tako rudeč, da je „tisti, ki pregleduje“ tako imenitno dijagnozo stavil. Tako so pripravili dečka, bolnega, ob podporo in lekarniško pomoč pri bolezni, ki traja vedno 1—2 meseca. **Tukaj bi se moralo zganiti glavarstvo.** Tako včerajšnji „Gorenjec“. In kako bi šele pisal Marinko, ko bi vedel, da se je bolni Jamnik, ko se mu je odrekla podpora, drugi dan peš napotil domu v Puštala, kamor pa ni dospel, **ampak so morali bolnega reveža z vozom pripeljati domov.** Tako nezaslišano ravnanje bol. blagajne napram obolelim članom je res nečloveško, imenovati se mora naravnost kanibalsko, ta slučaj je altrouche Trpin, Stefe ali Podjed in v prijetnem položaju smo, da enkrat z Marinkom soglašamo in da odobravamo njegovo ogorčenje na bolniško blagajno v včerajšnjem „Gorenjcu“. In Vinko Marinko, ki se je seveda tudi ob tej priliki zakadil v „Okrajno bolniško blagajno“ in načelnika Pirca, bi v tem pogledu žel tudi naše popolno priznanje, če, če . . . no, če bi bila „Okrajna bolniška blagajna“ v Kranju res vse to zakrivila. A tu je imel vrag vmeš roko! Opozarjamo na uradno pojasnilo imenovanega zavoda v današnji „Savi“, iz katerega je posneti, da je mojster Babič že meseca februarja odglasil vse svoje uslužbence pri „Okr. bolniški blagajni“ in da Janez Jamnik sploh ni bil nikdar njen član. In sedaj pride najlepše. Kovač Babič je priglasil vse svoje uslužbence pri „Pomožni blagajni“, **Janez Jamnik je bil član Marinkove „Pomožne blagajne“** in blagajnik „Pomožne blagajne“ g. Hanzel Sušteršič je v tem

slučaju prevzel ulogo „tistega, ki ljudi pregleduje“ in kot kontrolor stavil dija-gnozo, da je Jamnik len kot gnoj... Dični predsednik „Meščanske zveze“, agent „Pomožne blagajne“, načelni nasprotnik bolniških kontrolorjev in „Gorenjčev“ šefredakter „profesor“ Marinko je v svoji površnosti dal ponatisniti v „Gorenjcu“ bržčas od loškega zdravnika dr. Hubada poslani mu dopis, ne da bi se prej informiral v „Pomožni blagajni“, če ni morda Jamnik član tega uzornega zavoda. V svoji slepi strasti se je zopet zaletel v „Okr. bolniško blagajno“, udaril pa tako nehote samega sebe prav pošteno po čeljustih, obrcal in nesmrtno je blamiral samega sebe, „Pomožno blagajno“, njenega kontrolorja, S. L. S. v Kranju, „Meščansko zvezo“ in „Kmečko zvezo“. Vsak drugi, ki drži kaj nase, bi očigled tej strahoviti blamaži takoj pobral šila in kopita. Vzela bi ga noč. Toda Marinko? Ali mislite, da se ga bo kaj prijelo? Ne verujemo, kajti Cene Marinko ima tršo kožo, kakor najstarejši rinoceros v afričanskih pragozdih. Slava mu!

Velik požar. V torek ob 11. uri ponoči je izbruhnil v skladišču tukajšnjega tvorničarja gosp. E. Kotzbecka, nenadoma ogenj. Takoj na lice mesta došlemu Prostovoljnemu gasilnemu in reševalnemu društvu se je pod vodstvom načelnika g. Janka Sajovica po večurnem napornem trudu posrečilo ogenj lokalizirati. Ogenj je najprej opazil g. Langašek ter je zbudil rodbino gosp. Kotzbecka. Ker se je nahajal g. Kotzbek ravno na potovanju na Dunaju, je njegova gospa mislila, da se je vrnil mož in ko je slišala, da v skladišču in pisarni gori, tega niti verjeti ni hotela. Ker so bili ključki od veže v pisarni, ni bilo mogoče vežnih vrat odpreti ter jih je moralo Gasilno društvo siloma ulomiti. Vsa zaloga blaga je deloma pogorela, deloma pa tako osmojena in oškodovana, da ni več za rabo. — Skoda se ceni na kakih 50.000 kron, dočim je bila zaloga zavarovana le za 25.000 kron pri Assicurazioni Generali v Trstu. Kakor rečeno, je le hitremu nastopu Gasilnega društva zahvaliti, da se ogenj ni razširil tudi na sosednja poslopja. Tembolj se je pa čuditi nastopu tukajšnjega zastopnika zavarovalne družbe, ki bi bil kmalu Gasilno društvo še ozmerjal, češ, da je preveč vode vbrizgala v ogenj. Kako je ogenj nastal je še nepojasnjeno. Sklepa se, da je nastal vsled stika električnih žic.

„Slovenec“ gasi. V svoji številki dne 7. maja zabavlja „Slovenec“, da je pri požaru v Kotzbekovem skladišču tukajšnje prostovoljno gasilno in reševalno društvo z brizganjem poškodovalo še ono blago, ki ni bilo osmojeno. Resnici na ljubo konstatiramo, da je blago v prvem skladišču vsled brizganja popolnoma nepokvarjeno, pač pa okajeno od dima, tako, da ni za rabo. Namočeno je pa blago, kjer je pričelo goreti in v veži, kjer so bili vsled pregostega dima gasilci prisiljeni si napraviti pot z vodo, da so prišli do torišča ognja, ter s tem zabranili, da se ogenj ni razširil na pisarno in naprej. „Slovenec“ pa svetujemo, ker že hoče nastopati kot strokovnjak, da naj pošlje člane nove deželne gasilne zveze, kateri gase, kakor on z jezikom, našemu vrlému gas. in reš. društvu v šolo, katero jim bo izvežbalo zakajene možgane in če ne drugače, pa tudi z — vodo.

Posebni vlak na Gorenjski progi ob nedeljah in praznikih. Na predlog Deželne zveze za tujski promet je ravnateljstvo drž. železnic ustavilo za vsako nedeljo in praznik posebni vlak, ki bo vozil ob 2. uri popoldne iz Ljubljane do Jesenic.

Promenadni koncert priredi danes zvečer ob 8. uri tukajšnja godba Prost. gasilnega društva. Spored: 1. Schneider: Zum Gewehr, koračnica. 2. Pazeller: Souvenir d'Herkulesbad, valček. 3. Stolz: Schützenfest-overtura. 4. Wagner: Dve srci, serenada. 5. Verdi: Operni potpuri. 6. Strauss: Castaldo - koračnica.

Nečuvno trpinčenje živali. Minolo nedeljo zvečer se je pripetil na Hujah pri Kranju slučaj trpinčenja živali, ki išče primere. Zidarski mojster Ivan Bidovec na Hujah je izpustil proti večeru svojega lovskega psa na prosto. Po preteku pol ure se je pes vrnil, cvileč in tuleč. Ko je g. Bidovec pogledal, kaj da mu je, je videl, da je psu nekdo prerezal kožo čez pleča ter mu isto potegnul čez glavo in ga potem takega zopet izpustil. Uboga žival se je zvijala v bolečinah. Ker je na Hujah nekaj surovežev, ki so že davno osumljeni, da jim je trpinčenje psov notorično veselje, je pustil g. Bidovec konstatirati po živino-zdravniku to dejstvo in zadevo izročil sodišču. Priporočamo sl. sodišču, da naloži tako brezprimerni surovežem eksemplarično kazen. G. Bidovec je moral psa ustreliti.

Godba prostovoljne požarne brambe v Kranju priredi v nedeljo, dne 8. junija t. l. popoldan na glavnem trgu tombolo in po tomboli se vrši koncert na vrtu gospe Marije Mayrjeve. Slavna društva se prošijo, da se ozirajo na to prireditv.

Orožne vaje za kolesarje. Tisti rezervniki pešpolkov in lovskih bataljonov, kateri so dobro izurjeni kolesarji (biciklisti) zamorejo opraviti orožno vajo kot vojaški kolesarji, ako pripeljejo s seboj dobro lastno kolo. Vsak vojaški kolesar, ki bode opravil orožno vajo s svojim kolesom, bode pre-

jel po dovršeni vaji 10 kron odškodnine za kolo, za večje poškodbe kolesa v službeni rabi, pa še posebno odškodnino, ako se mu bode ta priznala po komisijonelnem ogledu. Kdor se hoče udeležiti orožne vaje kot kolesar, naj to naznani do sredi meseca julija z dopisnico naravnost c. in k. dopolnilnemu poveljništvu št. 17 v Ljubljani.

Kadilnikova kočja na Golici se otvori jutri na binkoštno nedeljo.

Vsled opeklin umrl. 4. majnika je pustila posestnica Frančiška Lunar na Mlaki svoje štiri majhne otroke v starosti $\frac{1}{2}$ do 7 let same doma in šla v Kranj. Med tem časom je istaknil 3letni Peter na omari užigalice, s katerimi se je potem igral. Pri tem so se vnele vžigalice in tudi dečkova obleka. Starejši sestri sta priskočili kmalu na pomoč in polivali dečka z vodo, toda bilo je prepozno, kajti deček je zadobil take poškodbe, da je naslednjega dne umrl.

Koncert se vrši v nedeljo, dne 11. maja 1913 v restavraciji „Vincarje“ v Škofji Loki. Prvič nastopi godbeni septet na lok Sadar. — Začetek ob 3. uri popoldne. — Vstopnina 30 vin. za osebo, otroci prosti. — V slučaju neugodnega vremena se vrši koncert drugi dan.

Binkoštni ponedeljek v postojnsko jamo. Še enkrat se opozarja p. t. občinstvo na veliko binkoštno veselico v postojnski jami, ki se vrši pri vsakem vremenu na binkoštni ponedeljek ob 3. uri pop. pri polni električni razsvetljavi. Sviralo bode več godb, sploh bode v vsakem oziru preskrbljeno za najrazličnejša razvedrila, podzemeljski bufet pa bode skrbel p. t. zletnikom za dobro jed in pijačo. Posebni vlak odhaja iz Ljubljane ob 12.30 min. popol.

Ponesrečil se je pri sekanju drv 15letni posestnikov sin Franc Vodnik iz Broda pri Kranju. Pri sekanju mu je odletel kos lesa v oko ter ga močno ranil.

Olševek. Tukajšnje šolsko stavbo sta prevzela stavbenika Alojzij in Valentin Accetto iz Ljubljane za svoto 41.732 K.

Poškodba. Na cirkularni žagi g. Frana Hainriharja na Trati zaposleni delavec Matija Avbelj je prišel 3. maja z desno roko preblizu cirkularne žage, katera mu je raztrgala roko in zmečkala prve člene na kazalcu, sredincu in prstancu.

Sleparka. Te dni je prišla k posestnici Tereziji Bukovec iz Govejeka pri Medvodah neka neznanca ženska, ki je omenjeni posestnici pripovedovala, da je njen brat, posestnik v Lanišah, nenadoma težko obolel, da leži na smrtni postelji in da jo želi še enkrat videti. Obenem je tujka Bukovčeva prosila v imenu njene svakinje, naj ji posodi žalno obleko. Bukovčeva je sleparki verjela in ji je dala dvoje črnih, židanih rut in eno krono za pot. Nato je tujka odšla. Pozneje je šla Bukovčeva obiskat svojega brata, ki pa je bil na njeno veliko začudenje čisto zdrav. Kakor se je dognalo, je sleparka 1873. leta rojena potepuška Katarina Jereb, ki je brez stalnega bivališča.

Nesreča v Domžalah. V soboto zjutraj se je pri novozgrajeni stavbi tovarnarja Kurzthalerja v Domžalah ponesrečil neki delavec. Padel je z odra 12 m visoko ter si zlomil nogo. Oder je bil tako slabo napravljen, da je čudo, da se jih ni že več ponesrečilo. Tukašnji zdravnik Hočevar je bil takoj na mestu, ter ga je za prvo silo obvezal, potem so ga prepeljali v ljubljansko deželno bolnico. Pri pomniti moramo, da je bil polir velikokrat opominjan radi odra, pa je vselej grobo odgovoril, da je še premočan, ter da nobenega nič ne briga. V takih slučajih bi bilo potrebno, da bi se slav. obrtna oblast malo pobrigala, ter tudi nemške stavbenike videla, kako delajo. Zakaj mora pa slovenski stavbeni mojster vse bolj močno oder napraviti. Kdo bode sedaj odgovarjal za ubogega slovenskega (delavca) ponesrečenca?

Poskus roparskega umora. Vdova po posestniku, znana pod imenom Pri Pirkovcu iz Kladna pri Zireh je zaslišala dne 23. p. m. zvečer okrog desetih ure v prvem nadstropju svoje hiše neki sumljiv ropot. Hitro je šla gledat, kaj je. V prvem nadstropju je našla nekega Ivana Kržišnika iz iste vasi, ki jo je prosil, naj mu da jedi, češ, da je lačen. Rekel je tudi, da nese svoje čevlje na podstrešje, kar mu je posestnica tudi dovolila. Ker pa se Kržišnik dolgo časa ni vrnil s podstrešja, se je to posestnici čudno zdelo in je šla pogledat gori, kaj tam Kržišnik dela. Ko je prišla na podstrešje, je našla Kržišnika, ko je ravno spravljal ukradeno obleko na kup. Posestnica je zahtevala, naj pusti obleko tam kjer je. Tu pa je Kržišnik nenadoma planil proti nji, začel jo daviti in jo je udaril z nekim polenom s tako močjo po glavi, da se je posestnica nezavestna zgrudila na tla. Med bojem ji je odbil tudi en prst. Meneč, da je žena že mrtva, je šel ropar v spodnje prostore, kjer je ukradel denar, uro in še več drugih stvari. Nato je šel zopet na podstrešje, da bi odnesel ukradeno obleko. Ker pa je našel posestnico še živo, jo je še parkrat udaril, na kar je pobežnil. Posestnica, o kateri se sodi, da ne bo ozdravela, je imela takrat še toliko moči, da je začela klicati na pomoč. Domači ljudje so takoj obvestili o tem orožništvu, ki je začelo zasledovati roparja. Doslej se še ne ve, če ga je prijelo. Kržišnik je bil že večkrat kaznovan in je prišel šele pred kratkim iz štiriletnega zapora.

Binkoštna številka „Slov. Ilustrovanega Tednika“ je izšla zelo obširna in bogato ilustrovaná. Priobčuje slike: Pogled na Skader; luka in mesto Kotor; črnogorski častniki-sokoli; sloven. Kosovotuzni Korotan (6 slike iz Ziljske doline); češki zdravniki v Crnigori; beneške zanimivosti (3 slike); lov na divje mrjasce; zlata poroka v Kozjem i. t. d. „Slov. Ilustrovani Tednik“ vidno napreduje in bi se naj razširil v vse slovenske rodbine. Naročite si ga!

Okr. bolniška blagajna v Kranju.

Št. 159.

Uradno pojasnilo.

Dne 8. maja 1913. je prejelo razsodišče „Okr. bolniške blagajne“ pritožbo sledeče vsebine:

Slavno razsodišče okrajne bolniške blagajne v Kranju.

Moj sin Janez Jamnik je stopil v delo kot kovaški pomočnik pred 5 tedni v delo pri gospodu Kristijanu Babič, kovaškemu mojstru v Kranju. Takoj pri vstopu se mu je na roki en zaguljek ognjoil tako, da res prve dnji ni mogel delati. Za tem pa je bil ves čas popolnoma zdrav in je delal do 1. maja. Tačas je pa zbolel in ko ga je nekdo od bol. blagajne prišel pogledati, mu je rekel, da mu ni nič, ker je tako rudeč. Ko je bil pa le zmeraj bolj slab, se je drugi dan napotil domu peš, kamor pa ni došel, ampak so ga mogli z vozom pripeljati domov. Takrat ko je odšel iz Kranja domov, mu je tudi mojster naročil, da se mora iti iz bolnišnice izbrisati, seveda ga je nevednež ubogal.

Ker pa ni uradnik bolniške blagajne merodajen v boleznih razsojati, zato sem se obrnil na Škofje-loškega okr. zdravnika Dr. Hubad, ta pa je konstatiral (list priložen) da je le zadnje dni službe obolel in ni za misliti, da bi bolezen simuliral, ampak bo še precej dolgo trajala in to ne lahka, zato po vsej pravici zahtevam, da se imenovanemu mojemu sinu pripozna bolniška in zdravniška preskrba, ker bi bil drugače primoran, ga v bolnišnico odvesti, katera bo že znala plačilo poiskati.

V Puštal dne 6. maja 913.

Anton Jamnik.

V Kranju izhajajoči tednik „Gorenjec“ je pa včeraj objavil naslednji članek:

Kontrolor v Okrajni bolniški blagajni v Kranju.

Dobili smo ravno te dni sledeči dopis, ki kaže jasno kakšne posledice ima za resno obolelega zavarovanca lahko bolniški kontrolor, kakor ga ima nastavljenega Okrajna bolniška blagajna v Kranju. Proti temu je vse polno pritožb. Zrtev kontrolorja je v tem slučaju mlad kovaški učenec.

Dopis slove: Slavno uredništvo! Ker ste ravno v boju z Okrajno bolniško blagajno, Vam sporočim poseben slučaj te blagajne, ki se je zgodil te dni. Neki Jamnik iz Puštala pri Loki, kovaški učenec pri mojstru Babiču, je pretečeni teden obolel, bil je pri zdravniku. Potem se mu je nekoliko zboljšalo. Pretečeni teden ga je pa konj udaril v nogo, pa ne hudo. Potem so ga začele boleti roke in noge, tako da je v soboto ležal. Moral bi bil dobiti podporo od Okrajne bolniške blagajne. Zato je prišel „tisti od bolniške blagajne, ki ljudi pregleduje“. Ta pride vselaj pogledat bolnika, preden se mu naj izplača podpora, da se prepriča, ali je v resnici bolan, ali pa samo bolezen hlini. Šel je k fantu, ki je v postelji ležal, in mu dejal: „Delat pojdi, ti, ki si tako rdeč, saj lahko delaš, samo len si, kot gnoj!“ Mojster je nato dečku rekel, da ga ne more rabiti, ker je bolehen, najbrže na podlagi te strokovnjaške dijagnoze. Potem pa je dečka odslovil in mu rekel, da naj se gre odjaviti od blagajne in naj gre domu. Tako so bolnega člana odslovili. To je bilo v soboto. Danes v nedeljo je bil zdravnik pri njem. Ima telesno temperaturo 39.50 akutni sklepní revmatizem (Rheumatismus Articulorum acutum). Ima roke in noge v sklepah zatekle. Gotovo je imel že v soboto vročino in je bil zato tako rudeč, da je „tisti, ki ljudi pregleduje“ tako imenitno dijagnozo stavil. Tako so pripravili dečka, bolnega, ob podporo in lekarniško pomoč pri bolezni, ki traja navadno 1—2 meseca. Tukaj bi se moralo zganiti glavarstvo. Tako pravi naš dopisnik. G. deželni poslanec Ciril Pirc pa je lahko ponosen na inštitucijo kontrolorja v Okrajni bolniški blagajni. Slava mu!

Podpisano načelništvo „Okrajne bolniške blagajne v Kranju“ izjavlja, da je Kristijan Babič, kovaški mojster v Kranju že dne 12. februarja 1913. odglasil pri naši blagajni vse svoje uslužbenice in jih prijavil pri „Pomožni blagajni, da Janez Jamnik sploh ni bil nikdar član našega zavoda, da je bilatedaj zgoraj ponatisnjena pritožba naslovljena na napačno addresso in dase izvajanja včerajšnjega „Gorenjca“ že celo ne morejo nanašati na „Okrajno bolniško blagajno v Kranju“.

V Kranju, dne 10. maja 1913.

Načelništvo „Okrajne bolniške blagajne“ v Kranju.

Trgovci, peki!

Drože (kvas) iz odlikovane slovenske tovarne drož **Makso Zaloker, Ljubljana Krakovski nasip št. 26**, so dosegle dosedaj povsod najboljši sloves. Naročajte pri narodni tvrdki, ki vam postreže po konkurenčnih cenah. 50 26—8

Češki izgredi pred kasacijskim sodiščem. V Pardubicah so se vršile povodom odhoda rezervistov tamošnjega dragonskega polka na gališko mejo — bilo je to 28. novembra l. l., velike demonstracije. Množica je spremljala rezerviste na kolodvor in glasno demonstrirala. Na kolodvoru je grozila demonstracija postati nevarna. V silni gneči je skočil neki Zahradka na stopnico železniškega voza, pozival je množico, naj utihne, češ, da hoče govoriti. Toda Zagradko so potegnili s stopnice, nastal je velik tumult in dragonci so z orožjem množico razgnali. — V Pragi so Zagradko aretirali. Zagradka je bil obtožen hudodelstva javnega nasilstva in obsojen na dve leti težke ječe. Zagradka se je pritožil na kasacijsko sodišče, ki pa je v soboto njegovo ničnostno pritožbo zavrnilo kot neutemeljeno. V tajni seji je razpravljala nato senat o odmeri kazni.

Poslano.*)

Z ozirom na napad v včerajšnjem „Gorenjcu“ št. 19. pod naslovom „Kontrolor v Okrajni bolniški blagajni v Kranju“, v katerem se mi predbaciva, da sem stavil nekemu Jamniku, kovaškemu učencu pri Kristijanu Babiču v Kranju diagnozo, rekoč mu: „Delat pojdi ti, ki si tako rdeč; saj lahko delaš, samo len si kot gnoj“, izjavljam, da jaz sploh nisem nikdar imel naloga, obiskati nekega Jamnika in ker mi je znano, da ima g. Babič priglase svoje uslužbenice pri „Pomožni blagajni v Kranju“ sklepam, da je to duhovito diagnozo stavil le moj „kolega“ pri „Pomožni blagajni“.

V Kranju, dne 10. maja 1915.

Ivan vitez pl. Premerstein

kontrolor „Okrajne bolniške blagajne“.

*) Za vsebino tega „Poslanega“ je uredništvo odgovorno le toliko, v kolikor veleva zakon.

Listnica uredništva.

Potrjujemo, da gosp. Šimen Zupan, gostilničarja sin v Retnjah št. 7 pri Trziču ni v nikaki zvezi z dopisi iz Križev pri Trziču.

Dobro kolo!

je želja vsakega!

Imam v zalogi svetovnoznana Puch ter različne druge vrste koles kakor tudi vse kolesarske potrebščine. Ne naročajte torej koles direktno iz tovarne, ker si jih ne morete ogledati.

Vsa kolesa cenejša kot v tovarni.

Vsa popravila se izvrše točno in solidno.

Najuljudneje se priporočujoč

Rudolf Krulc

78 2—1 Glavni trg, v bivši Pavšlarjevi hiši.

Ob priliki nenadnega odpotovanja na jug, kličeva vsem, srčni

Na zdar!

Francelj in Mirko Crobath.

Odda se

63 3—6

mesarija

s 1. avgustom t. l., v Kranju št. 103

Zahvala.

Povodom [zadnjega požara, ki mi je uničil skoro vso zalogo, je prihitelo „Prostovoljno gasilno in reševalno društvo v Kranju“ takoj na lice mesta in le neumornemu trudu vrlin gasilcev, se imam zahvaliti, da se je ogenj lokaliziral. V dolžnost si torej štejem, da vrlim gasilcem, osobito pa njih načelniku g. Janko Sajovicu in gosp. Franu Holzhaeckerju, ki sta se z neprimerno požrtvovalnostjo trudila ustaviti ogenj, izrekam na tem mestu javno zahvalo.]

77

Edmund Kotzbek.

Pozor, kolesarji!

Naznanjam, da sem letos prevzel zastopstvo za Puch-kolesa. Kdor želi pravo Puch kolo, naj se name obrne. Imam pa v zalogi tudi še druga cenejša kolesa. Na željo pošljem cenik. Kupujem tudi razne

starine.

47 12—7

Pavel Bizjak star., Kranj št. 102.

Lepo stanovanje

se odda s 1. junijem

v Kranju, v sredini mesta.

Več se izve v upravnistvu „Save“.

Istotam se odda tudi

mesečna meblovana soba.

74 3—2

Ideal gospodinje

je

Singer šivalni stroj

Dobivajo se v vseh prodajalnah, ki imajo poleg stoječi S-izvesek ali po naših potnikih.

Singer Co. deln. družba šivalnih strojev

Kranj, Glavni trg št. 119.

75 19—2

Kolesarji!

Ako si hočete prihraniti nepotrebnih izdatkov, tedaj ne kupite in ne naročite nikjer koles ali kolesarskih potrebščin, dokler ne poznate naših cen za leto 1913.

Njboljši in najcenejši nakup pri tvrdki

Karel Čamernik & Ko.,

72 10—3 Ljubljana, Dunajska cesta 9—12

Špecialna trgovina s kolesi in motorji, avtomobili in posameznimi deli. — Mehanična delavnica in garaža.

ZAHTEVAJTE CENIK.

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52-19

Tovarna: **Ig. Fock, Kranj**

MILO z znamko Solnce.

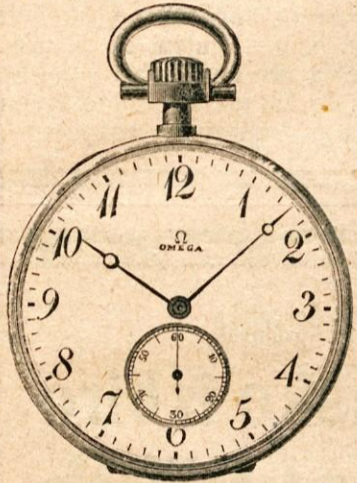
najizborneje in današnjim cenam primerno **najceneje**

zato najbolji **nadomestek** vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in črno marmorirano Eschweger milo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vrste pralnega mila. **Stearinske sveče. kolomaz.**

12-19

Rudolf Rus

urar v Kranju poleg lekarne
Največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine

Priporoča se sl. občinstvu v nakup
pripravnih raznovrstnih

birmanskih daril

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

Vizitke, poročna naznanila, pisma, zavitke, račune, bolete, cirkularji, letake, vabila, lepake, posmrtnice,

jukste, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, troškovniki, brošure, časopisi in sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

Garantirano višnjevo cveteča francoska lucerna predanice prosta plombirana.

Mauthnerjeva semena zelena lenj in cvetic.

Veletrgovina **J. & A. Majdič, Kranj**

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznana najboljši dalmatinski portlad cement **„Salona“** za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

Domača črna detelja predanice prosta plomb.

Vsakovrstna travna semena, krmilna pesa, korenje, čista grahara, semenski oves domač in češki.

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic v Kranju poprej C. Pleiweiss

10 4-19

priporoča svojo bogato zalogo vedno najnovjšega in najboljšega manufakturnega blaga.

Posebno priporoča slavnemu občinstvu za

pomladansko sezijo

bogato izbiro oblek za moške in ženske; botrom pa obleke za birmance in birmanke.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

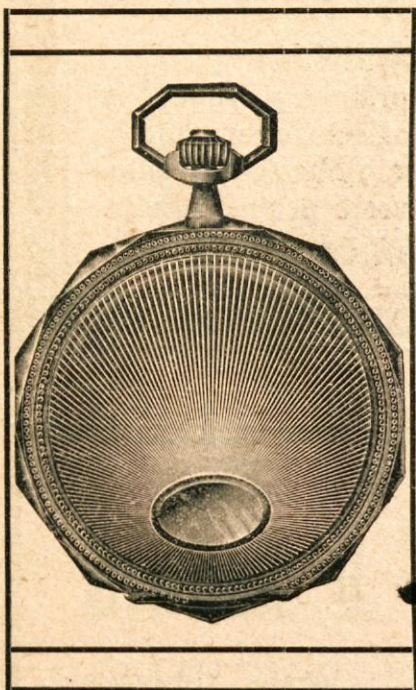
13-19

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³ / 4⁰ / 0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.

Ivan Levičnik
 urar in trgovec v Kranju.
 Velika zaloga
 Najcenejša in srebrnine.
birnanskih daril
 Cene brez konkurence.
 Postrežba
 solidna.
 9 52-19

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzhacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-19

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne, izven velikih praznikov na razpologo.

Vinska veletrgovina
Rudolf Kokalj, Kranj

17-19

Priporočam svoja
 izvrstna, zjamčeno pristna
 dolenska, metliška, štajerska in istrijska
vina
 v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, stekleničnih vin in mineralnih voda.

Genjene dame mesta Kranja in Gorenjske
 opozarjam na velikansko izbiro
**damskih in dekliških
 slamnikov!**

Velezaloga

15-19

galanterijskega, norimberskega, modnega blaga in pletenin
A. Adamič :: Kranj

M. Rant - Kranj

trgovina s špecerijskim in galanterijskim blagom

Priložnostni nakup **otroških vozičkov.**

Najraznovstnejše **špecerijsko blago.**

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže **Budjeviško pivo**
 ter pristna vina in dobro kuhinjo

Krasen senčnat vrt

4 52-19

Eternit

najboljše strešno kritje
 prodaja najceneje tvrdka
Merkur, Peter Majdič, Kranj

18-19

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
 davka.

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega
 davka.

7-19

Rezervni zaklad
 nad K 800.000.

Rezervni zaklad
 nad K 800.000.